

ZNANJE SE ZAČNE
Z NASMEHOM

Ladje

Ladjica po morju plava, mi pa jih potapljamo. Že poznaš to igro? Kot nalašč je za februarske zimске dni, ki na žalost vedno manjkrat razveselijo s snežnimi radostmi. Ker je **potapljanje ladjic** igra za dva igralca, se v razredu najprej poparčkajte. Potem naj vsak nariše dve mreži po 9 x 9 kvadratkov. Mrežo lahko tudi natisnete. Kvadratke navpično označite s številkami, vodoravno pa s črkami. Tako kot na [povezavi](#) naj vsak od dveh igralcev vriše:

- 1 kontejnersko ladjo (5 polj),
- 3 tankerje (4 polja),
- 4 križarke (3 polja),
- 5 ribiških ladij (2 polji).

Prvi tekmovalec ugiba, na katerem polju ima nasprotnik ladjo. Ko izbere pozicijo (na primer A1), mora nasprotnik povedati, ali je na tem mestu zadetek ali prazno polje. V primeru zadetka mora pojasniti tudi, katero ladjo je zadel. Tisti, ki ugiba, si označi polje kot prazno ali zadetek. Nato je na vrsti drugi igralec in spet prvi in spet drugi in tako naprej. Zmaga tisti, ki prvi **potopi** vse nasprotnikove ladje.

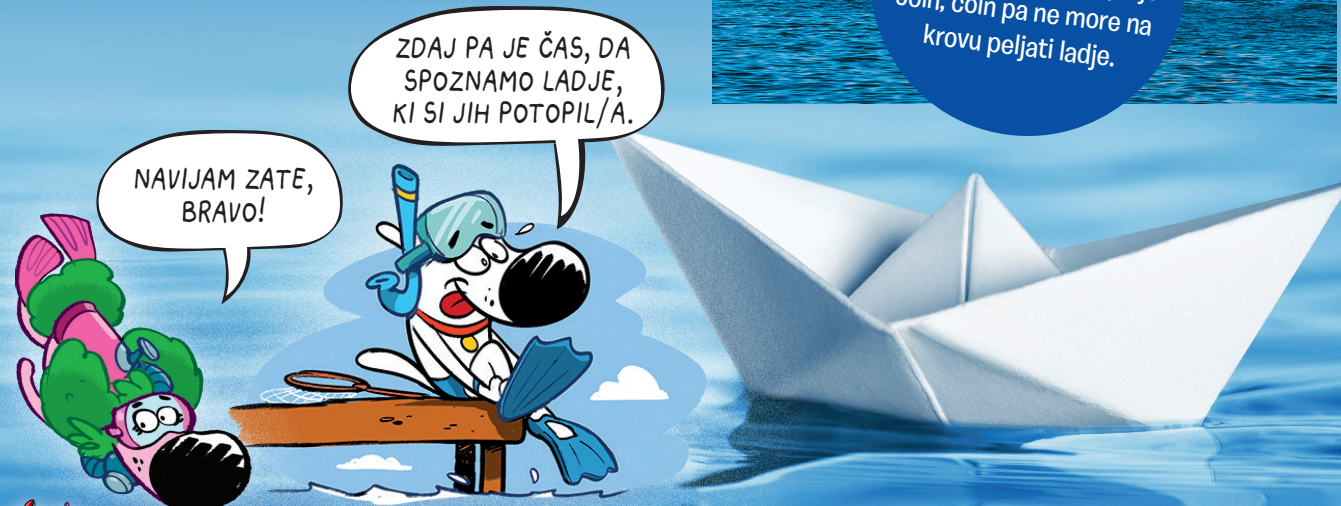
Ladje, čolni, jadrnice – vse to so **plovila**. Ljudje so že davno ugotovili, da lahko iz drevesnega debla izdelajo **deblak** in z njim plovejo po rekah in morju. Najprej so si pomagali z **vesli**, kasneje so dodali jadra, tako da jih je gнал veter. V 19. stoletju je prišlo do velike spremembe – s **parnimi stroji** so ladje plule hitreje in zanesljiveje, tudi kadar ni pihalo. Kasneje so parne stroje zamenjali dizelski in drugi **motorji**. Danes po morjih pluje ogromno različnih plovil. Koliko jih poznaš?

Najpogostejše plovila delimo na **ladje** in **čolne**. Ladje so na splošno večje in plujejo dlje, čolni pa so manjši in ostajajo bližje obali.

Preprosto pravilo:

ladja lahko na krovu pelje
čoln, čoln pa ne more na
krovu peljati ladje.

Kontejnerske ladje

To so **jeklene velikanke**, daljše od treh nogometnih igrišč. Zelo so pomembne za **trgovino**, saj prevažajo pomaranče in kavo, kavbojke in nogavice, ogledala in stole, skiroje in avtomobile, pametne telefone in tablice ... Blago tvorijo v **kontejnerjih (zabojnikih)**, ki imajo po vsem svetu enake mere, da jih lahko na ladjo zlagajo kot lego kocke. Na eno samo ladjo jih lahko zložijo do 20.000! Danes prepeljejo kar okoli **90 odstotkov vsega blaga**, ki kroži po svetu. Ko boš naslednjič lupil/a banana iz Ekvadorja, se spomni, da je do tebe prišla v enem od njih.

Tankerji

Ti velikani prevažajo **tekočine** – predvsem **nafto** in **plin** – iz držav, ki to dvoje imajo, v države, ki tega nimajo. Ker gre za ogromne količine, nafto, plin (in številne kemikalije, celo vino) prevažajo v **razsutem stanju**. To pomeni, da niso zapakirani v embalažo, ampak jih kar nalijejo v ladjo, na cilju pa izčrpajo nazaj ven. Nekateri tankerji imajo v notranjosti več ločenih rezervoarjev, da lahko hkrati prevažajo različne **tekočine**.

Križarke

Nekateri jih obožujejo, drugi sovražijo. Ladje, ki so **hotel**, **zabavišni park** in **prevozno sredstvo** v enem, imajo lahko 16 nadstropij, 18 palub, 22 restavracij, 24 bazenov, 10 nadstropij visok vodni tobogan, zip line, plezalno steno in drsališče. Nad tem je zagotovo navdušenih 6680 potnikov, malo manj pa prebivalci mestec, kjer se križarka ustavi in naenkrat nadnje spusti vse potnike in še 2200 članov posadke.

Ribiške ladje

Ribiške ladje so zelo različne, tako kot ribe, ki jih lovijo. Od majhnih **ribiških čolnov** do največjih, ki lovijo na odprtem morju in ribe sproti predelujejo kar v **tovarni na krovu**. Nihče ne ve natančno, koliko rib na dan konča v **mrežah**, vemo le, da je številka prevelika. Ko vzameš veliko ribo iz morja, namesto nje po morju plava manjša in mlajša riba. Ko ta zraste, jo lahko spet uloviš in na njeno mesto spet pride mlajša. Kadar pa iz morja vzamemo preveč rib, ni dovolj mladih, da bi jih nadomestile. Zato so jate vedno manjše in v morju je vedno manj rib. Temu rečemo **prelov** (pretirani lov).

SLAVNE LADJE

TITANIK

Mnogi so mislili, da je ta britanski čezoceanski parnik nepotopljiv, a se je že na krstni plovbi leta 1912 zaletel v ledeno goro in potonil. Eno najhujših nesreč v pomorski zgodovini je preživel le 712 od 2240 potnikov in članov posadke. V primerjavi z današnjimi križarkami je bil Titanik majhen.

MAYFLOWER

Leta 1620 je ladja Mayflower v Severno Ameriko pripeljala evropske družine, 102 moška, ženski in otroka, ki danes veljajo za »očete romarje«. Od Anglije do novega sveta je plula 66 dni. Zgrajena je bila kot trgovska/tovorna ladja. Opremljena je bila tudi s topovi, za vsak slučaj, če bi jo napadli gusarji. Imela je štiri jambore in šest jader, široka je bila 7,5 metra in dolga 32 metrov.

BEAGLE

HMS Beagle je bila ladja britanske mornarice, na kateri je med letoma 1831 in 1836 plul naravoslovec Charles Darwin. Potovala je okoli sveta, predvsem ob obalah Južne Amerike. Na podlagi opazovanj s poti je Darwin pozneje razvil teorijo evolucije, ki razlaga, kako se živa bitja skozi čas spreminjajo. Beagle je bil dolg približno 27,5 metra, na njem je živel okoli 65 mornarjev ter še nekaj častnikov in znanstvenikov. Beagle je bila tudi ena prvih ladij, ki je imela strelovod, zato je bila varnejša pred udari strele.

NIŃA, PINTA IN SANTA MARIA

S temi tremi ladjami je Krištof Kolumb 12. oktobra 1492 »odkril Ameriko«. Skupina ladij, ki pluje skupaj, je flota. Santa Maria je bila največja v Kolumbovi floti, čeprav je bila dolga le 36 metrov. Pinta je bila najhitrejša, Niňa pa najbolj okretna. Vse tri so bile trgovske jadralnice, stare in ne najprimernejše za drzne podvige. Pot od Španije do Bahamov so preplule v 42 dneh.

KON-TIKI, RA IN RA II

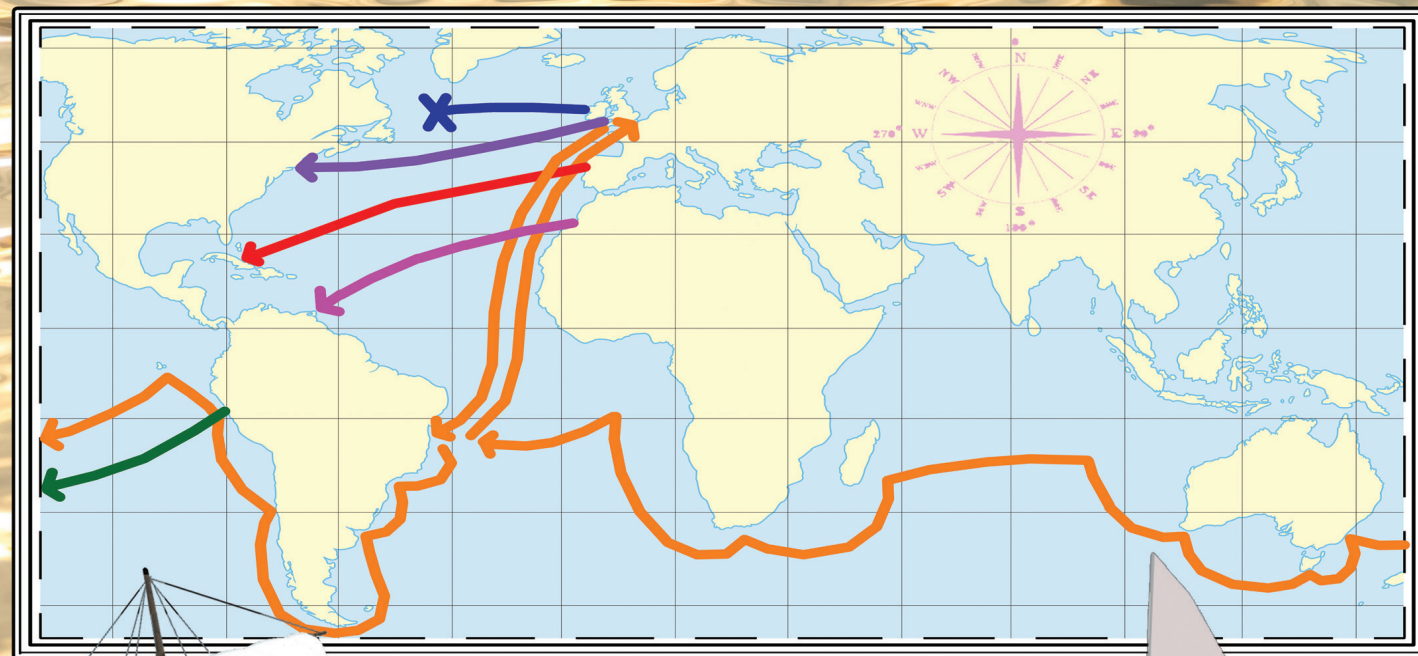
Norveški raziskovalec Thor Heyerdal je življenje posvetil dokazovanju, da so ljudje že v davni preteklosti pluli na dolge razdalje. Leta 1947 je poustvaril staro perujsko plovilo, splav iz hlodov tamkajšnjih dreves. Po perujskem bogu Sonca ga je poimenoval Kon-Tiki. 7000 kilometrov dolgo pot od Južne Amerike do Polinezije je opravil v 101 dnevih. V letih 1969 in 1970 je plul z ladjama iz ločja, kakršne so poznali egipčanski faraoni. Poimenoval ju je Ra in Ra II, po egiptovskem bogu Sonca. V drugem poskusu mu je uspelo, v 57 dneh je s posadko preplul Atlantik, 6100 kilometrov od Maroka do Barbadosa.

REX

Ta italijanski čezoceanski potniški parnik je med letoma 1933 in 1935 nosil modri trak za najhitrejšo prečkanje Atlantika proti zahodu. Do druge svetovne vojne je vozil potnike med Italijo in ZDA. Septembra 1944 so ladjo Rex v Koprskem zalivu zraketirali. Gorela je štiri dni, nato se je potopila. Na dnu našega morja je še vedno veliko njenih ostankov.

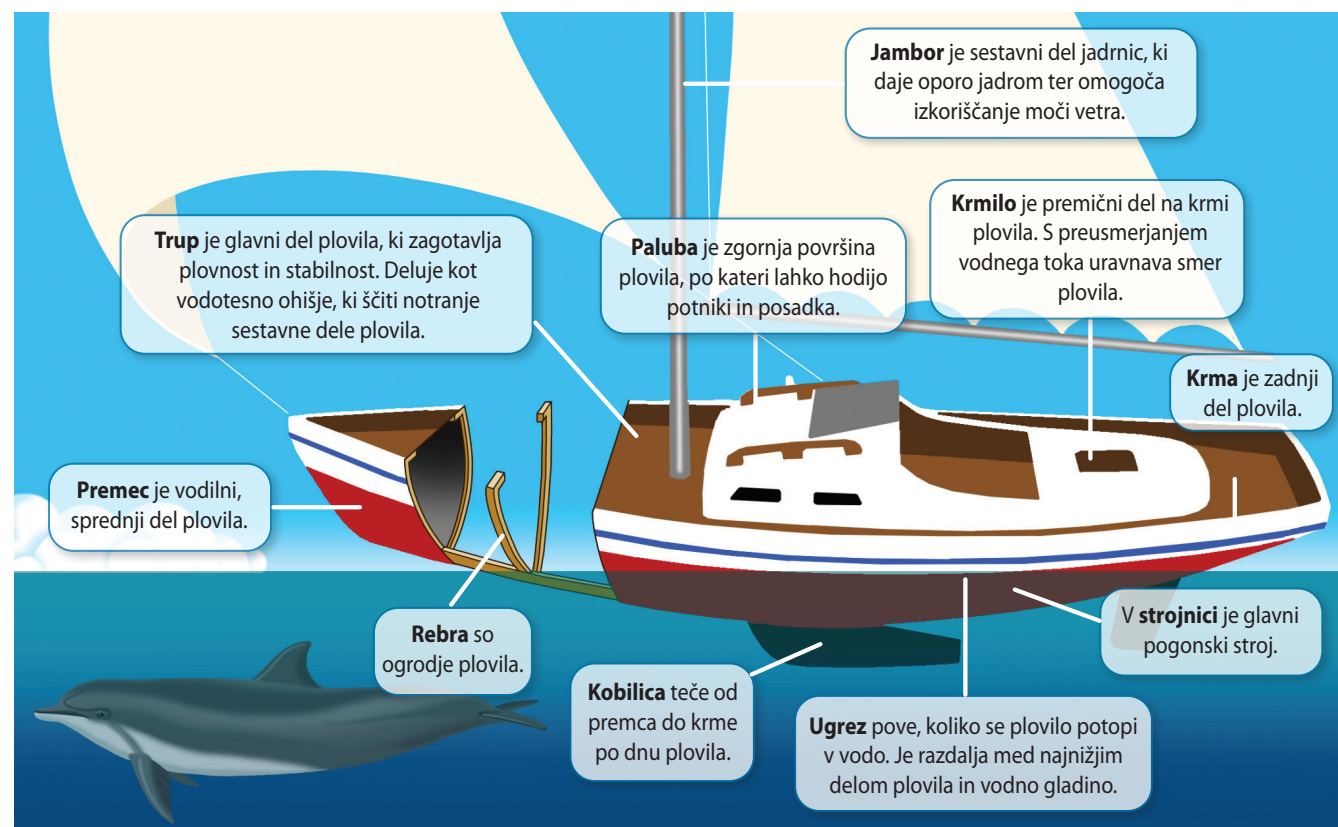
TRIGLAV

Največjo ladjo Slovenske vojske so izdelali v Sankt Peterburgu v Rusiji. Dolga je 49,5 metra, doseže hitrost 20 vozlov, poganjajo jo trije motorji, opremljena je z dvema gumenjakoma in kot vojaška ladja seveda oborožena. Krščena je bila leta 2010. Je večnamenska patrolna ladja: nadzoruje slovensko morje, pomaga potapljačem in sodeluje v mednarodnih operacijah. Med drugim je leta 2013 sodelovala v operaciji *Mare nostrum* (Naše morje) in reševala begunce iz mednarodnih vod.

ILCA

Najboljši slovenski jadralec Vasilij Žbogar svojim jadrnicam ni dajal imen. S tole v razredu ILCA je tekmoval na olimpijskih igrah v Sydneyju 2000, v Atenah 2004 (3. mesto) in v Pekingu 2008 (2. mesto). Takšna lahka športna jadrnica mora imeti zelo natančne mere: dolžina 4,23 metra, teža 57 kilogramov, višina jambora 1,42 metra in površina jadra 7,02 kvadratnega metra.

V preteklosti so po morjih plule ladje, ki jih danes vidiš le še v muzejih. Pri nas je najbolj slaven **deblak**, ki sploh ni ladja, ampak izdolbeno deblo, s katerim so se po Ljubljanskem barju vozili že koliščarji. Iz filmov zagotovo poznaš **vikinške ladje** na vesla z izrezljanimi grozečimi kačami ali zmaji. Izdelovali so jih Vikingi, ki so živeli na severu Evrope. Z njimi so lovili ribe, trgovali in se bojevali. Črna pika med ladjami so sužnarke, tovarne ladje, ki so prevažale sužnje iz Afrike v Ameriko.

Tudi danes poznamo ladje, ki imajo zelo posebne naloge:

Vojaške ladje

Ti varuhi morij večino časa skrbijo za **varnost** in sodelujejo v **reševalnih operacijah**, v vojni pa se spremenijo v **orožje**. Najmanjše so **patruljni čolni**, ki nadzorujejo obalo, največje pa **letalonosilke**, prava premikajoča se letališča na vodi.

[Vojaške ladje](#) tudi v Sloveniji skrbijo, da je na morju mir.

Edina pomorska enota Slovenske vojske je **430. mornariški divizion**, ki ima svoj sedež v **Vojašnici slovenskih pomorščakov v Ankaranu**.

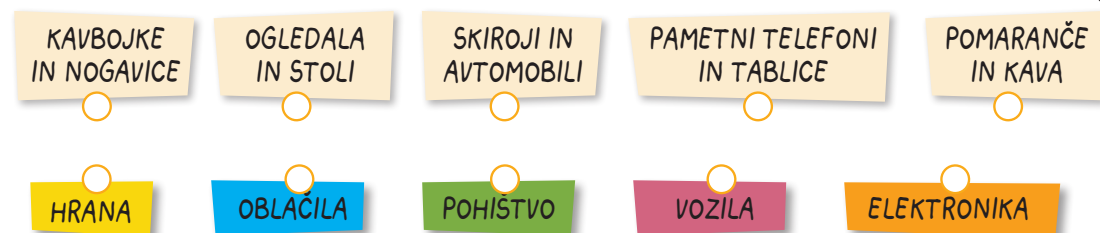

Prva od dveh najbolj znanih ladij Slovenske vojske je **vojaška večnamenska ladja Triglav**. Njena naloga je, da **nadzira obalo in morje** ob njej, **pomaga potapljačem** in **sodeluje v mednarodnih operacijah**. Slovenski mornarji so z njo sodelovali v misijah Evropske unije, kjer so nadzorovali morje in pomagali reševati ljudi v nevarnosti. Triglav je rešil že veliko življenj.

Hitra patrolna ladja Ankaran je manjša in okretnejša od Triglava, prav tako pa **nadzira obalo in morje** Republike Slovenije. Po koncu službe obe najdeta svoj pristan na novem **vojaškem pontonskem privezu**, ki so ga ob **Vojašnici slovenskih pomorščakov v Ankaranu** odprli 30. januarja letos.

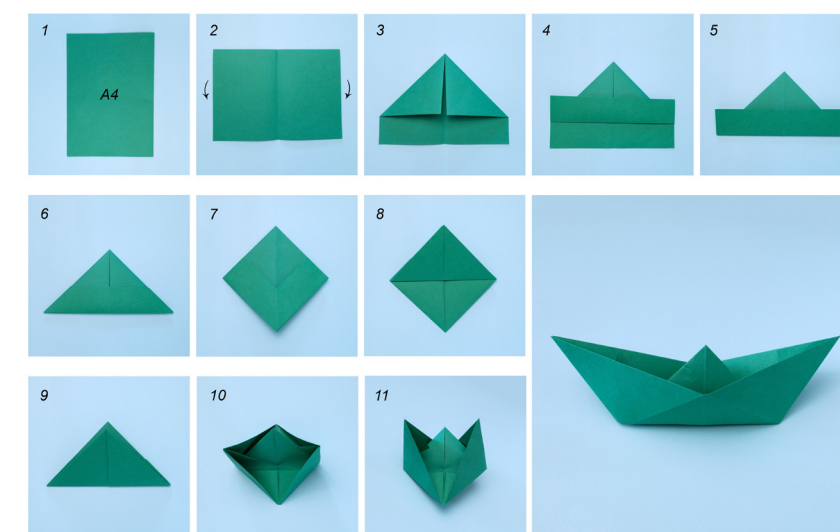
Šnofi in Pepca imata polne roke dela z urejanjem tovara na kontejnerski ladji. Pomagaj jima spraviti stvari v pravi zabojnik.

Konjiček meseca

Tudi ti si lahko izdeláš ladjo. Vzemi list papirja in sledi [navodilom](#). Če jih izdeláš več, dobiš floto (tako se reče večjemu številu ladij, ki jim poveljuje en sam **kapitan**).

Tvoja ladjica bo še lepša, če skozi zapiši paličico z dodatnimi jadri. Več takšnih lahko položite na večjo gladino (jezerce, bazen) in tekmujete, katera bo najhitrejša.

Ne pozabi na tiskano Veselo šolo v reviji Pil! Tam te čakajo lepe gibalne nagrade in še več zanimivosti o ladjah.

Februarsko temo o ladjah smo pripravili:

Besedilo Blaž Torkar, Irena Duša Draž, ilustracije Matej de Cecco, Vladimir Leben, fotografije Slovenska vojska, Narodni muzej Slovenije, Shutterstock, oblikovanje Simon Kajtna, jezikovni pregled Simona Ana Malovrh, uredila Irena Duša Draž.

Pri izpeljavi celotne letošnje Vesele šole nam pomagajo:

Telekom Slovenije, Zavarovalnica Triglav ter Slovenska vojska. Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 56, št. 6 (februar 2026).